

תקציר

במחקר הנוכחי בדקנו, האם תוכנית התערבות לאימהות ממיצב נמוך, בפעילות קריאת ספר לילדה בגיל הרך תקדם את תיווך האם, ואת הבנת הסיפור של הילד בהיבטים קוגניטיביים ורגשיים-חברתיים? התוכנית בוצעה באמצעות הדרכה היברידית, שכללה הדרכה פנים אל פנים, והדרכה מרחוק בעזרת מצגות וסרטונים. שערנו (1) שהאימהות מקבוצת הניסוי, שתשתתפנה בתוכנית התערבות, תצגנה שיפור גדול במספר יחידות השיח במהלך התיווך, בהשוואה לאימהות מקבוצת הביקורת (2) שהאימהות מקבוצת הניסוי תצגנה שיפור גדול יותר בהתייחסותן להיבטים קוגניטיביים (יוזמה, מיקוד והרחבה) והיבטים רגשיים-חברתיים (ויסות התנהגות, עידוד וריגוש) בהשוואה לאימהות מקבוצת הביקורת (3) שילדי קבוצת הניסוי יראו הבנה טובה יותר בהבנת הסיפור בהיבטים קוגניטיביים ורגשיים-חברתיים בשלב הבתר בהשוואה לילדי קבוצת הביקורת (4) שהשיפור ברמת התיווך של האימהות ימצא קשור לרמת הבנת הילד את הסיפור, וקשר זה יהיה חזק יותר בקבוצת הניסוי מאשר בביקורת.

במחקר השתתפו 49 אימהות ממיצב נמוך וילדיהן בגילאי 3-5, שחולקו באופן אקראי לקבוצת ניסוי וביקורת. בשלב הקדם כל האימהות והילדים צולמו בווידאו בפעילות קריאת ספר. לאחר מכן, הם קיבלו את הספר לקריאה בבית. האימהות מילאו שאלון רקע, שנשלח אליהן באופן מקוון. בשלב ההתערבות רק קבוצת הניסוי קיבלה הדרכה לקריאת הספר. ההדרכה התקיימה במהלך שלושה שבועות. בשבוע הראשון נערך מפגש פרטני פנים אל פנים של הנסיינית עם האימהות, בו הוצגה להן חשיבות הקריאה לילד כמקדמת שפה, הבנת עלילת הסיפור, והבנת היבטים רגשיים-חברתיים. לאחר מפגש זה האימהות בקבוצת הניסוי קיבלו באמצעות הוואצאפ מצגות וסרטון אנימציה, שמדגים את ההדרכה שניתנה להן. מצגת וסרט תומכים אחרים נשלחו אליהן אחת לשבוע, במהלך השבועיים שלאחר מכן. במקביל קבוצת הביקורת קיבלה אחת לשבוע במהלך שלושה שבועות תזכורת בוואצאפ, הממליצה להם לקרוא לילד שלוש פעמים בשבוע את הספר שהם קיבלו. בשלב הבתר כל האימהות והילדים צולמו בווידאו בקריאת הספר, שקראו בשלב הקדם, וכל הילדים הוערכו בהבנת סיפור המטרה, תוך התייחסות להיבטים קוגניטיביים ורגשיים-חברתיים.

ממצאי המחקר עולה, כי האימהות בקבוצת הניסוי הציגו שיפור גדול במספר יחידות השיח, שהתקיימו במהלך פעילות הקריאה, ובהתייחסות להיבטים קוגניטיביים, ולהיבטים רגשיים-חברתיים בהשוואה לאימהות בקבוצת הביקורת. בנוסף, ילדי האימהות בקבוצת הניסוי הציגו הבנה טובה יותר של הסיפור בהיבטים הקוגניטיביים והרגשיים-חברתיים, לאחר ההתערבות בהשוואה לילדי האימהות מקבוצת הביקורת. ניתוחי רגרסיה הראו, שרמת הסיפור ברמת תיווך האימהות לא תרמה להבנת הילד את הסיפור. שני מדדים תרמו לקידום הבנת הילד את הסיפור הן מבחינה קוגניטיבית והן מבחינה רגשית; רמת המיצב הכלכלי-חברתי של משפחת הילד, והשתתפות האימהות והילדים בקבוצת הניסוי. הדיון מתעמק בהבנת תוצאות המחקר, במגבלותיו, בהצעות למחקרי המשך, ובהשלכותיו החינוכיות.